

Planteavl 1901.

Af Statskonsulent *K. Hansen.*

Statens statistiske Bureau anslaaer i sin foreløbige Redegjørelse for Høstens Udfald i 1901 Landets Høst som Helhed til en Middelhøst. Saadanne Gjennemsnitsudtryk fremkommer jo imidlertid som oftest ved Sammenlægning af meget uensartede Enkeltheder. Dette gjælder da ogsaa i høj Grad i dette Tilfælde. Hvad i den Henseende de forskjellige Afgrøder angaar, gav Hveden ren Misvæxt i saa godt som alle hvededyrkende Egne; at den i Indberetningerne fra et Par Amter har faaet Karakteren »godt« er uden Betydning, da der i de paa-gjældende Amter (Frederiksborg og Thisted) næsten ingen Hvede dyrkes. Mest Hvede i Forhold til det hermed besaaede Areal avledes vistnok i Randers og Aarhus Amter, mindst paa de sydlige Øer og Sjælland. Rugen synes at have givet en jævnt tarvelig Afgrøde hele Landet over, gennemgaaende maaske lidt bedre i Jylland end paa Øerne. Bygget blev i de fleste af Øernes gode Bygegne meget utilfredsstillende og skuffede i høj Grad Forventningerne, medens det for en stor Del faldt noget bedre ud i Jylland. Havren tegnede fra Foraaret af næsten overalt meget daarligt, blev vel mange Steder noget bedre, end man var forberedt paa, men var dog som Helhed taget alt andet end rosværdig; navnlig i Jylland med de vidtstrakte Havrearealer stod den de fleste Steder kjendeligt tilbage for Bygget.

Af de øvrige Afgrøder gave Foderroerne kun faa Steder tilfredsstillende Afgrøder, vistnok gennemgaaende bedst paa Sjælland, Lolland-Falster og Bornholm, ringest paa Fyen og i en stor Del af Jylland. Sukkerroerne gav kun en lille Middelafrøde, ringest i Vest- og Nordfyen. Kartoflerne skuffede vistnok de allerfleste Steder Forventningerne, om de end overalt vare taalelig gode. Høet var egentlig den eneste af Aarets betydelige Afgrøder, der gav en rig Høst, der tillige for største Delen blev godt indhjerget. Sommergræsningen var meget vexlende, de fleste Steder dog snarere knap end rigelig.

Hvad de enkelte Afgrøders Vilkaar og Forhold nærmere angaar, gik, som bekjendt, den ganske overvejende Del af Hveden bort i Vinterens Løb. Dette kan vel ingenlunde betegnes som nogen Landeulykke, idet Hvedehøsten i et normalt Aar kun udgjør ca. 3 pCt. af hele Høstens Værdi eller ca. 5 pCt. af Kornhøstens Pengeværdi, og de mislykkede Hvedemarker bleve selvfølgelig som Regel besaaede med en anden Afgrøde. Men for de paagjældende Egne og Landbrug forløb denne Sag dog ikke uden følelige Tab.

Der er ikke Tvivl om, at Aarsagen til Hvedens Ødelæggelse helt og holdent er at søge i Vinterhalvaarets Vejrforhold, idet der ingen som helst Sandsynlighed er for, at man her staar overfor Sygdomsangreb af nogen Art.*) Mellem Landmændene er der imidlertid

*) Der er bleven anket over, at vore Forsøgsstationer ikke have foretaget Undersøgelser over denne Sag, medens man baade i Tyskland og Sverige havde søgt at skaffe Klarhed herover. Hertil skal bemærkes, at Forfatteren af disse Linier i Vinterens og Foraarets Løb foretog talrige Undersøgelser i Marken herover uden dog at komme til Resultater, som der skjønnes at være Anledning til at meddele Offentligheden. Saa vidt vides, er der heller ikke ved de i Tyskland og Sverige herover foretagne Undersøgelser fremkommen Resultater af væsentlig praktisk Værdi, ikke en Gang en plausibel Forklaring af Aarsagen til Fænomenet. I Tyskland og tildels ogsaa i Sverige har man navnlig haft Opmærksomheden stærkt henvendt paa Sorts- og Stamme-Ejen-

meget delte Meninger om, i hvilke særlige Vejrforhold Aarsagen skal søges, og det synes, som om det ikke er den samme Aarsag, der har gjort sig gjældende i forskjellige Egne. Paa et herom udsendt Spørgsmaal er der indkommet ca. 100 Besvarelser. Af disse gaa ca. 70 ud paa, at Hvedens Ødelæggelse vistnok helt eller delvis er at søge i det usædvanlig stærke Rimfald med Barfrost, der fandt Sted fra 10. til 17. Januar. Men desuden opstilles forskellige andre Formodninger.

Af de indkomne Besvarelser hidsættes et lille Uddrag, dog med Udeladelse af de mange enslydende Meddelelser om Rimfrosten. — Fra Nordjylland skrives: »Stærk Barfrost svækkede Hveden. I Marts indtraf en stærk Frostperiode med klart Solskin om Dagen, der snart borttøede et tyndt Snelag. Langt hen i Foraaret var Hveden tilsyneladende endnu ikke helt udgaaet, men Planterne vare dog for svage til at tage Grøde.« Grenaa-Eggen: »Snelæg paa ufrossen Jord, derefter stærk Tø, pludselig afløst af stærk, vedvarende Frost med skarp Blæst.«

Fyen: »Barfrost med stærk Blæst fra Nord først i Januar. De Hvedemarker, der laa i Læ for Norden vinden af Skov og Bakker, stode sig bedst.« »Indtil Nytaar stod Hveden i frodig Væxt ved ualmindelig mildt Vejr; Bladene vare stærkt saftfyldte, men Nytaars-

dommeligheder. Det turde dog være meget betænkeligt at søge at fastslaa noget i denne Retning, og derved maaske foranledige, at nogle spredte, usikre lagttagelser i et enkelt, ganske abnormt Aar kom til at blive bestemmende for, hvilke Hvedeformer man fremtidig burde dyrke. Dr. Hj. Nilsson i Svalöf, der har undersøgt Sagen indgaaende og haft et stort Undersøgelsesmateriale til Raadighed, udtaler som sin Opfattelse af Aarsagen til, at Hveden gik bort, at det ikke i og for sig var Kulden, der dræbte Planterne, men Udtørring i Frostperioden, en Forklaring, der falder sammen med den blandt Botanikere almindelige Opfattelse af Aarsagen til mange Planters »Bortfrysning«. — Det skal iøvrigt bemærkes, at Hvedeforsøg og Hvedespørgsmaalet overhovedet kun i meget ringe Omfang er taget op ved Statens Forsøgsstationer, da denne Virksomhed, som bekjendt, varetages fra anden Side.

nat indtraadte en pludselig stærk Frost med fejende Blæst. Det er min Opfattelse, at denne Nat og de tre følgende Dage have gjort det af med Hveden, idet alle Celler ere sprængte ved Frosten, fordi den kom aldeles uforberedt paa de geil voxende Planter.« »Efter at Jorden var frossen til en Dybde af ca. 6 Tommer, indtraf Tøvejr. Jorden blev nu optøet indtil en Dybde af omtrent 4 Tm., hvorefter der atter indtraf Frost. Antagelig har da den sidste Frost revet Planterødderne over, idet det nederste Frostlag endnu holdt paa dem.« »I Almindelighed har den anvendte Sæd ikke været tilstrækkelig akklimatiseret til at udholde den strænge Vinter.« »Stærk Barfrost med Rim i Januar Maaned ødelagde den kraftige Hvede. Svagere Hvede taalte denne Barfrost bedre, men led senere af vxlende Frost og Tø.« »Hveden gik sandsynligvis bort i anden Frostperiode, da Jorden efter den første Frost endnu ikke var optøet.« »Nattefrost og Solvarme om Dagen i Slutningen af Marts Maaned.« »Frost med skarpe Østevinde omkring den 18. til den 29. Marts antages her at være Grunden. Hvor Marken skraaned mod Nord, gik Hveden bort; et Par Steder her i Sognet, hvor Markerne hældede mod Syd og laa i Læ, holdt den udmærket.« Langeland: »Efteraaret og den første Del af Vinteren var usædvanlig mild, saaledes at Hveden stod i fuld Grøde, da Vinteren indtraf ved Nytaarstid. Overgangen til den da indtrædende haarde og langvarige Barfrost var for brat. Var Hveden bleven standset i Væksten tidligere paa Aaret, tror jeg ikke, den nævnte Barfrost havde dræbt den. At det var paa dette Tidspunkt og ikke senere hen mod Foraaret, at den tog Skade, er jeg overbevist om.« Vestsjælland: »Hveden var i Væxt til December Maanedes Udgang; Maaneden endte med stærk Regn, efterfulgt af pludselig Frost med Storm; derefter fulgte stærk Rim, der laa paa Bladene i lang Tid samtidig med at Barfrosen vedvarede.« »Da Frosten kom, laa der ingen Sne paa Jorden; denne var mættet med Fugtighed paa Grund af betydelig Nedbør, ligesom man sjældent har set en saa vedholdende Rimfrost, saa Hveden i længere

Tid var fuldstændig dækket af Rim. Begge Aarsager synes at have været medvirkende, men det er umuligt at skjønne, hvilken af dem der her paa Egnen har været mest ødelæggende. Enkelte Steder holdt Hveden sig ret tilfredsstillende, uden at man kan udtale sig om Grunden hertil.« — Midtsjælland: »For den tidligt saaede og stærkt udviklede Hvedes Vedkommende var det kjendeligt, at den ualmindelig stærke Rimfrost nogle Dage i Januar virkede i høj Grad skadeligt, medens den sent saaede Hvede syntes at lide mindre den Gang; denne fik utvivlsomt Dødsstødet ved den hen imod Foraaret flere Gange gjentagne bratte Afvexling mellem Tø og Frost.« »En Gaade, som ingen kan gjætte.« Østsjælland: »Et Snelag, der faldt i Februar medens Jorden var optøet, og som ved den strax efter inntredende Frost dannede en tæt og haard Skorpe.« »Al min Hvede, 130 Tdr. Ld., gik fuldstændig bort. For denne Egns Vedkommende tror jeg, at Skaden skete ved den første haarde Barfrost ved Nytaarstid; efter stærk Regn slog det pludselig om til 8° Frost; jeg antager endvidere, at den vandfyldte Jordskorpe er hævet ved Frosten og har sprængt Rødderne. Den lange Rimfrost har mulig medvirket; men jeg tror ikke, at dette er Grunden til det enestaaende Tilfælde i Aar.« Sydsjælland: »Aarsagen var sikkert den rigelige Vandmængde i Jorden ved Januar Maanedes Begyndelse med pludselig haard Barfrost, hvorved Rødderne sprængtes. Her paa Egnen holdt Hveden sig, idet den den Gang var dækket af et 3—4 Tommer tykt Snelag.« Lolland: »Maaske til Dels den megen Rimfrost i Januars første Halvdel, men vistnok særlig den Afvexling af Frost og Tø, som fandt Sted i Januars sidste og Februars første Halvdel. Jorden var da frossen i Bunden og oveni vandfyldt.« »Efter en Frostperiode først i Januar indtraf et Par Dages Tø, hvorved Jorden tøde $\frac{3}{4}$ —1 Tomme ned; derefter fulgte atter pludselig stærkere Frost, hvorved formentlig Rødderne sprængtes.« De mange fra Lolland og Falster modtagne Meddelelser gaa iøvrigt næsten enstemmigt ud paa at give Rimfrosten Skylden. En enkelt øvet Iagt-

tager beskriver Situationen saaledes: »Aarsagen er den langvarige Rimfrost i Januar! Paa Grund af stærk Forkjølelse holdt jeg mig inde i 4—5 Dage, netop i de Dage, da vi havde den stærke Rimfrost. Indtil da stod min Hvedemark normalt med kraftig Farve og Bladvæxt. Da jeg første Gang atter gik ud efter de 4—5 Dages Forløb, gik jeg med min Forvalter ud til Hvedemarken og mindes tydeligt, at jeg — da jeg fik Øje paa Hveden — udbrød: men hvad er dog det? Hveden er jo redningsløst fortabt!« Bornholm: »Jorden var frossen 4 Tommer; heraf tøde de 2 Tommer, derefter atter Frost.« »Paa lavtliggende, snedækkede Steder holdt Hveden sig bedst.« »Dels Svampeangreb, dels et Snelag, under hvilket Jorden ikke var tilstrækkeligt frossen.« Fra Ærø og Avernakø meddeles, at Hveden holdt sig godt, hvilket man tilskriver disse Øers mildere Vinter.

Den Forklaring, der hyppigst kommer til Orde, nemlig den bratte Overgang fra December Maanedes usædvanlig milde Vejr til Januar Maanedes stærke Barfrost, er utvivlsomt i de fleste Tilfælde den rigtige. Hvorvidt selve Rimfaldet har nogen Andel i Ødelæggelsen, er maaske tvivlsomt*).

De forskellige Sorter og Stammer af Hvede synes efter de herom indsamlede Oplysninger at have forholdt sig omtrent ens, idet næsten alt gik bort. Der er dog nogle Antydninger af, at jo længere Hveden har været dyrket paa samme Gaard eller Egn, desto bedre har den overvintret. Der kan heller ikke paavises nogen sikker Indflydelse af Dyrkningsvilkaarene. I forholdsvis mange Tilfælde synes den dog at have holdt sig, hvor den er saaet sent, og hvor den i det hele har været svagt udviklet i Efteraaret. Gjødningen, Saamængden og Saa-

*) Man skal dog i Slesvig og Holsten have gjort den Iagttagelse, at hvor Rimen tilfældig var bleven slæbt af Hveden, f. Ex. ved at kjøre over denne med et Læs Ris, der slæbte bagud af Vognen, holdt Hveden sig bedre end paa den omgivende Del af Marken.

maaden kan næppe paavises at have øvet Indflydelse paa Overvintringen.

Naar der alligevel hist og her overvintrede en Hvedemark mer eller mindre godt, da synes dette i de fleste Tilfælde nærmest at skyldes saadanne tilfældige Omstændigheder som et beskyttende Snedække, Beliggenhed i Læ eller paa en heldig Skraaning o. l., foruden, som ovenfor antydet, maaske i en Del Tilfælde sen Saaning. I hvor mange Tilfælde en for den paagældende Hvede ejendommelig Modstandsevne mod Vinterkulden kan have været en medvirkende Aarsag, lader sig selvfølgelig ikke afgjøre. Der vil dog vistnok i de fleste Tilfælde ingen Grund være til at bringe Ofre for at komme i Besiddelse af Afgrøden efter saadan overvintret Hvede, med mindre den bevislig er af særlig værdifuld Afstamning. Under alle Omstændigheder bør den ikke kjøbes ubesét til Saa-sæd, da der er Grund til at antage, at den Udtynding, som den næsten i alle Tilfælde led, kan være sket paa Bekostning af de værdifuldeste Typer.

Paa den anden Side synes det misligt for en væsentlig Del at basere vor fremtidige Hvedeavl paa en ny Indførsel af Saahvede fra England og Skotland, saaledes som der afvigte Sommer kunde spores nogen Tilbøjelighed til. Der foreligger, saa vidt vides, intet Bevis for, at nyindført Square head Hvede fra England eller Skotland skulde overgaa vore gode, renholdte og typiske Stammer i Ydeevne, Kvalitet eller i andre Retninger; og det er dog vel sandsynligt, at Square head Hvede, der har været dyrket her i Landet i en Aarrække, vil egne sig noget bedre for vore Forhold end Hvede, der nu indføres fra England.

Størst Betydning for den fremtidige Hvedeavl vilde sidste Vinters Uheld formentlig faa, naar man benyttede Materialet fra saadanne Hvedemarker, hvis Overvintring maa antages at skyldes en særlig stærkt udviklet Haardførhed, som Grundlag for omhyggeligt Udvalg af gode Square head-Typer.

Den ompløjede Hvedejord besaaedes dels med Rod-

frugter, dels og fortrinsvis med Vaarsæd; heraf udgjorde vistnok Byg største Parten; i en Del Tilfælde saædes der Blandsæd; nogle Steder blev der saaet Vaarhvede, der i ikke faa Tilfælde synes at have givet tilfredsstillende Udbytte. For det Tilfælde, at man paa en Del Gaarde agter at fortsætte med Vaarhvede, er der Grund til at erindre om, at denne ofte bliver ganske overordentlig stærkt angrebet af Brand, hvorfor det indtrængende maa anbefales at afsvampe Sædekornet heraf.

Rugen frøs vel ikke bort, og ompløjede Rugmarker forekom kun rent undtagelsesvis. Dog havde denne Afgrøde ingenlunde blide Kaar. Ligesom Hvæden voxede den meget kraftigt til i det lange, milde Efteraar, og hvor den var bleven særlig kraftig, led den under Januar Maa-neds Frost. Det bekræftede sig dog, at den egentlige Vinterfrost taaler Rugen bedre end Hvæden. I Foraaret og Forsommeren voxede den usædvanlig stærkt til og formaede paa bedre Jorder næppe at holde sig oppe, indtil Skridningen var overstaet. For en stor Del gik den i Leje inden Drætiden, og da der i denne kritiske Periode tilmed indtraf Regnvejr over største Delen af Landet, maa det antages, at Bestøvningen er foregaaet mer eller mindre mangelfuldt. Paa Grund af stærk Lejesæd paa de fleste Marker paa bedre Jorder blev Kjerneudviklingen tillige temmelig ufuldkommen. Fra adskillige Steder med Middeljorder angives Udbyttet til 7—8 Fold.

Siden Statens Planteavlsudvalg for 3 Aar siden udsendte en foreløbig Meddelelse om de ved Forsøgsstationerne indvundne Resultater ved Saaning af Rug til forskjellig Tid, har der tydeligt kunnet spores Tilbøjelighed til at komme ind paa en noget tidligere Saaning af Rugen. Navnlig i det sidste Aar har man dog stundom kunnet høre udtalt Tvivl om, hvor vidt dette egentlig var rigtigt, og adskillige synes at have været tilbøjelige til at anse den ovennævnte Meddelelse for at være forhastet. Nu er det meget muligt, at en endelig Opgjørelse af en længere Aarrækkes Forsøg over dette Spørgsmaal vil give et noget andet Resultat. Der er dog ingen

Sandsynlighed for, at dette vil blive væsentligt afvigende fra den foreløbige Meddelelse, og denne er i Virkeligheden ganske god at faa Forstand af. Hovedresultatet deraf er, at hvor der paa en Jordbund, der nogenlunde svarer til Øernes Middeljorder (Forsøgsmarken ved Lyngby), ikke gives Staldgjødning til Rugen efter Halvbrak, gjør man rettest i at saa i September Maanedes første Tidøgn, efter al Sandsynlighed desto tidligere, jo lettere eller jo mindre gjødningskraftig Jorden er. Giver man lignende Jorder et godt Lag Staldgjødning til Renbrak, vil det selvfølgelig være voveligt at saa Rugen saa tidligt; det vil da sandsynligvis svare bedre Regning at saa i Løbet af 2det eller endog 3die Tidøgn (paa gode, lermuldede Jorder). Herpaa tyde ogsaa Resultaterne fra Lermarken ved Askov, hvor der helbrakkes og gives 21 Læs Staldgjødning til Rug. Det vil altsaa sige: paa lermuldet Jord gaar det ikke an baade at helbrakke, give rigelig Staldgjødning og saa' meget tidligt. Paa let og tør Sandjord derimod, som paa Sandmarkerne ved Askov og Vesterhassing, taaler Rugen særdeles godt en meget tidlig Saaning i Forbindelse med Brak og Staldgjødning. For hver Tidøgn, man der fjerner sig fra 1. September, gaar Afgrøden stærkt ned — trods Gjødningen. Man har endog fundet Anledning til paa de jyske Forsøgsstationers lette Jorder fra og med 1901 at foretage den Udvidelse af Planen for Saatidsforsøgene med Rug, at man begynder at saa allerede den 20. August i Stedet for som hidtil den 1. September.

De nu foreliggende Erfaringer i denne Sag berettiger til en vis Grad til at anstille følgende Betragtning: Man kan paa gode Jorder i ordentlig Gjødningskraft gaa to Veje for at sikre sig en efter Omstændighederne god Rugafgrøde; man kan enten kjøre et godt Lag Staldgjødning ud til Rugen, og man kan forstærke Virkningen ved en god Brakbehandling, og samtidig saa' sent, eller man kan spare Gjødningen og i Stedet saa' sin Rug tidligt — i Løbet af September Maanedes første Halvdel. Afgrøden vil uden Tvivl i særdeles mange Tilfælde blive

omtrent ens, ofte bedre ved det sidste Middel end ved det første; og der er ikke Tvivl om, at det sidste er det billigste. Men man bør være varsom med at anvende begge Midler. Paa lette Sandjorder maa man ubetinget anvende det sidstnævnte Middel: den tidlige Saaning; der formaar Staldgødningen ikke at opveje Tabet ved sen Saaning. Det er overordentlig store Tab, der paa de bedre Jorder næsten hvert Aar foraarsages af Lejesæd paa Rugmarkerne, et dobbelt Tab, idet ikke alene Kjærneudbyttet formindskes, ofte med adskillige Fold, og Halmen forringes, men Høstarbejdet besværliggjøres, forsinkes og fordyres ofte i en ganske følelig Grad. At dette i Flertallet af Tilfælde skyldes Misbrug af Staldgødning og forholdsvis sjældent en for tidlig Saaning, er der vistnok ikke Tvivl om. Det vilde utvivlsomt betegne et stort Fremskridt, om man efterhaanden kunde iværksætte en stærk Indskrænkning i Anvendelsen af Staldgødning til Rugen til Fordel for Rodfrugterne, Kartoflerne og Udlægsmarkerne. Der er noget bagvendt i først at anstrænge sig for at producere rigelig og god Gødning, maaske fodre stærkt af Hensyn hertil, bygge Møddinghuse o. s. v., og derefter anvende en væsentlig Del af denne Gødning til en af de Afgrøder, der daarlignest er i Stand til at betale den, og som ikke sjældent ligefrem forringes deraf.

Af de Rugsorter, der dyrkes her i Landet, er der for Tiden næppe andre, der vinder forøget Udbredelse, end den saakaldte »Bretagne-Rug«, og det synes, at man overalt er godt tilfreds med den. Der saaes dog allerede nu megen Rug under dette Navn, som helt savner Bretagne-Rugens karakteristiske Udseende. Dyrkning af en typisk Rugsort i større Udstrækning er betinget af Rendyrkning af Saasæd paa isolerede Avlssteder. Vore talrige Smaaøer frembyde saa gunstige Betingelser for Sædavl — ikke alene af Rug, men for Renavl af Sædevarer overhovedet —, som man vanskelig finder Mage til noget Sted. Mærkelig nok har man endnu — bortset fra et enkelt Tilfælde — ikke taget disse fra Naturens

Side saa fortrinligt tilrettelagte Forhold i Brug, medens vort Land ved en ret Udnyttelse deraf maaske deri kunde have en anselig Rigdomskilde.

Bygget blev for en meget stor Del, navnlig paa de gode Bygjorder, saaet for sent. April Maanedes store Regnmængde og usædvanlig mange Regnvejrdsdage forsinkede Saaningen i høj Grad, og hertil kom, at i Hvedegnene var det Areal, der skulde tilsaaes i Foraaret, forøget med de ompløjede Hvedemarker, hvad der gav et anseligt Tillæg til Foraarsarbejdet. Takket være det gode Grødevejr i Maj og Juni voxede Bygget imidlertid meget frodigt til, og man ventede sig en rig Byghøst. Den sædvanlige Erfaring bekræftede sig dog, at sent saaet Byg sjældent giver en tilfredsstillende Høst. Bygget blev vistnok de fleste Steder, særlig paa de gode Jorder, den af alle Afgrøder, der skuffede mest. De uheldige Følger af den sene Saaning forstærkedes betydeligt ved Juli Maanedes usædvanlige Varme, der fremkaldte en for tidlig og brat Modning, saaledes at Voxetiden blev beskaaret i begge Ender og derved i særdeles mange Tilfælde indskrænket til et Tidsrum af mindre end 90 Dage fra Spiringen til Modningen, hvilket vistnok ikke kan give en tilfredsstillende Afgrøde af toradet Byg.

Man kunde med Grund have ventet, at disse uheldige Forhold særlig vilde have gaaet ud over Prentice-Bygget, der jo hører til de Former af toradet Byg, der plejer at kræve den længste Voxetid. Ved Bygudvalgets af Forpagter Sonne offentliggjorte Forsøg med Byg i Sommeren 1901 har dog Prentice-Bygget som sædvanlig hævdet sin Plads som Nr. 1, idet Prentice-Bygget i Gjennemsnit for Udvalgets 5 Forsøgssteder har givet 27 Cnt. Kjerne, medens alle de øvrige Sorter kun har givet fra 22 til 24 Cnt. pr. Td. Ld.

Det sidste Aars Tid har iøvrigt frembudt adskillige Tegn paa, at vor Bygavl, for saa vidt den er baseret paa Bryggeribrug, er i Færd med at indtræde i en ny Fase, idet Overprisen for fint Maltbyg efterhaanden er bleven ganske ubetydelig. I Henhold hertil kunde den

Mand, der rettelig er at nævne som Lederen af vor Bygavl, Hr. Forpagter Sonne, i Efteraaret fremkomme med den for mange vistnok kjærkomne Meddelelse, at Maltbygspørgsmaalet i dets hidtidige Skikkelse ikke mere existerer, at det næppe herefter vil være lønnende at holde paa de fine, men lidet produktive Maltbygsorter, men at vi formentlig mere end hidtil »ved Valget af Bygsorter maa lade os lede af Hensynet til Opnaelsen af det størst mulige Centnerudbytte pr. Td. Ld. Og i saa Henseende hævder vedblivende Prentice-Bygget og de deraf afledede Stammer vedblivende Pladsen paa højre Fløj«.

Havren havde i større eller mindre Grad følgende alvorlige Vanskeligheder at kæmpe med: sildig Saa-ning, deraf følgende Angreb af Fritfluelarver, usædvanlig stærke Rustangreb, stærke Angreb af Nematoder, rigelig Brand samt en for brat Afslutning af Væksten paa Grund af Juli Maanedes Varme. Resultatet blev en knap Havrehøst. Bedst blev den paa Sjælland, hvor den vel ingenlunde gav nogen rig Høst, men dog i mange Tilfælde blev noget bedre, end man tidligt paa Sommeren havde ventet. I det Hele havde Øerne gjen-nemgaaende en forholdsvis noget bedre Havrehøst end Jylland, i hvilken Landsdel henved de tre Fjerdedele af hele Landets Havreareal er beliggende.

Havren er vistnok i Almindelighed en af de Afgrøder, paa hvilken Sygdomsangreb gjør den største Skade, og i afvigte Aar synes Angrebene at have været i høj Grad ondartede. Ganske særlig fra Jylland klages der i de stærkeste Udtryk over Rustens Ødelæggelser. Det er, som bekjendt, fortrinsvis den graa Havre, der ødelægges af Rust. Denne Havresort har rimeligvis en berettiget Plads mange Steder i Jylland paa Grund af dens Modstandsevne mod Tørke og Kulde. Der er dog ikke Tvivl om, at dens Dyrkningsomraade burde indskrænkes betydeligt. Den af Statens Planteavl-sudvalg udsendte foreløbige Meddelelse om Resultater af Dyrkningsforsøg med Havre ved Forsøgsstationerne taler ikke til Fordel for den graa Havre. At denne ved Forsøgsstationerne

ved Lyngby og Tystofte staar 4 Centner Kjærne under Dansk Havre, har mindre Interesse, da man dog ikke vil dyrke den paa Øerne. Men ogsaa paa Lermarken ved Askov har den givet betydelig mindre Kjærneafgrøde end Dansk Havre, og paa Askov Sandmark staa de lige højt i Kjærneafgrøde; den graa Havre har derimod givet noget mere Halm. Iøvrigt vilde der formentlig være megen Anledning til ved lokale Forsøg paa en stor Mængde Steder at faa foretaget en indgaaende Sammenligning mellem Dansk Havre og Graa Havre. I Jylland dyrkedes ved Arealopgjørelsen i 1896 ikke mindre end 200,900 Tdr. Ld. med Graa Havre mod 362,900 med »hvid Havre«, et Forhold, der dog rimeligvis nu er noget ændret paa den graa Havres Bekostning.

Det synes i ganske overvejende Grad at være »Sortrust« (Berberisrust), der hjemsøger Havren, saavel i Jylland som paa Øerne, ligesom det jo for en væsentlig Del er denne Rust, der angriber Rugen. Men skjøndt det ofte nok er paapeget, at man efter al Sandsynlighed vilde kunne faa Bugt med denne Plage ved Udryddelse af Berberisbuskene, faa disse dog stadig Lov til uhindret at blive staaende rundt om saavel i private Haver som i offentlige Anlæg. Dette Forhold ændres rimeligvis ikke, før der ad Lovgivningens Vej udstedes almindeligt Forbud mod Berberisbuskens Plantning overalt — maaske med Undtagelse af saadanne Anlæg ved Læreanstalter o. l., der rettelig kunne komme ind under Begrebet »Botaniske Haver« — og bliver sat en Præmie paa Udryddelsen af de alt eksisterende Buske. Et herhen hørende Lovforslag, der dog efter manges Mening ikke var tilstrækkeligt vidtgaaende, forelagdes, som bekjendt, for Rigsdagen i sidste Samling, men blev ikke vedtaget. Selvfølgelig kunde Landboforeningerne ogsaa udrette meget i denne Sag, og der foreligger da ogsaa i alt Fald ét Exempel paa, at en Landboforening har taget sig virksomt deraf.

Det er en bekjendt Sag, at man i tidlig Saaning af Havren har et meget virksomt Middel mod flere af dennes værste Plager, saasom Rust, Fritfluelarver og,

som det synes, ogsaa imod Brand. Der er selvfølgelig en Grænse for, hvor tidligt det gaar an at saa; dels har man en ofte vel begrundet Frygt for Ugræssets Overhaandtagen efter for tidlig Saaning, og dels tør man i Reglen ikke saa, før Jorden er passende bekvem. Mange Iagttagelser tyde dog paa, at man i sidstnævnte Henseende ikke behøver at være altfor ængstelig, blot Jorden er nogenlunde ren og i det Hele i ordentlig Kultur. Et enkelt Exempel fra sidste Sommer, der dog selvfølgelig meddeles med alt Forbehold, kan illustrere dette. Forsøgsvis saaedes Havre den 3. April i meget vaad og kold og yderst ubekvem, lermuldet Jord, hvori Havren bogstavelig blev æltet ned. Paa samme Mark og under ganske samme Forhold, men i bekvem Jord, saaedes derefter hver 10. Dag indtil den 15. Maj. Afgrøden, beregnet for 1 Td. Ld., blev for Saatiderne 3., 15. og 25. April og 5. og 15. Maj henholdsvis ca. 32, 29, 27, 20 og 16 Centner Kjærne af jævnt aftagende Kvalitet. Straaet var omtrent rustfrit efter de to første Saatider, hvorefter Rustangrebet tiltog meget stærkt. Angrebet af Fritfluellarver forholdt sig paa tilsvarende Maade.

Den forholdsvis sene Saaning af Vaarsæden i Forbindelse med Juni Maanedes kjølige og regnfulde Vejr gav Udsigt til en sildig Høst. Juli Maanedes stærke Varme og Tørke fremskyndede imidlertid Kornafgrødernes Modning saa stærkt, at Høsten indtraadte ved almindelig Tid. Hosstaaende Tabel (Side 119) giver en Oversigt over Høsttidens Indtræden og Varighed i de forskjellige større Landomraader.

Høhøsten blev den bedste Del af Aarets Høst, og saavel Mængden som Kvaliteten var gjennemgaaende særdeles godt baade paa Ager og Eng. Andet Aars Markerne, der vare udlagte i Foraaret 1899, led vel endnu en Del af Følgerne af dette Aars Tørke, men bleve dog bedre, end man skulde have ventet, idet den tynde Græsbestand bredte sig stærkt ved Hjælp af April Maanedes rigelige Nedbør og Maj Maanedes Sommervarme. Men navnlig var første Aars Kløver fortrinlig, hvor man havde været

Høsttidens Begyndelse og Varighed i 1901.

Efter Opgivelser fra 180 forskjellige Egne.

Landsdel	Rug-høsten		Hvede-høsten		Byghøsten			Havre-høsten		Høsten paa			Bog-hvede-høsten		Ærte-høsten		Høstens Varighed (Dage *)			
	beg.	sl.	beg.	sl.	6-rd.		2-rd.	beg.	sl.	beg.	sl.	beg.	sl.	beg.	sl.	beg.		sl.		
					beg.	sl.													Ager	Eng
Nordjylland	28/7	12/8	6/8	11/8	7/8	21/8	9/8	24/8	12/8	3/9	30/6	9/7	3/7	31/7	—	—	1/8	30/8	39	
Vestjylland	30/7	10/8	3/8	20/8	9/8	23/8	13/8	29/8	16/8	6/9	23/6	5/7	6/7	30/7	25/8	3/9	8/8	24/8	39	
Midtjylland	30/7	8/8	—	—	12/8	23/8	11/8	27/8	14/8	1/9	22/6	6/7	7/7	26/7	23/8	1/9	15/8	24/8	34	
Østjylland	29/7	10/8	11/8	20/8	5/8	16/8	11/8	26/8	13/8	31/8	20/6	5/7	7/7	25/7	—	—	8/8	14/8	34	
Fyen, Langeland, Ærø	30/7	6/8	5/8	16/8	5/8	16/8	8/8	21/8	11/8	25/8	20/6	11/7	5/7	21/7	4/9	27/9	17/8	26/8	28	
Sjælland, Samsø	29/7	11/8	7/8	17/8	2/8	18/8	9/8	28/8	11/8	31/8	19/6	10/7	3/7	22/7	—	—	21/8	31/8	34	
Lolland, Falster, Møen	30/7	9/8	5/8	21/8	31/7	19/8	5/8	27/8	10/8	30/8	30/6	6/7	14/7	29/7	—	—	4/8	15/8	31	
Bornholm	2/8	9/8	7/8	14/8	8/8	19/8	13/8	25/8	16/8	28/8	30/6	30/7	13/7	25/7	—	—	15/8	20/8	24	
Hele Landet	30/7	9/8	6/8	17/8	6/8	19/8	10/8	25/8	13/8	31/8	20/6	9/7	7/7	26/7	28/8	10/9	11/8	25/8	35	

*) For de 4 Kornarter (Rug, Hvede, Byg og Havre).

heldig med Kløverfrøindkjøbet, og hvor der ikke var anvendt større Mængder af Italiensk Rajgræs, idet dette for Størstedelen gik bort i Vintertiden, antagelig af samme Aarsag som Hveden. Kløver fra de gode, sikre Avlssteder overvintrede fuldkommen tilfredsstillende. Nord- og mellemeuropæisk samt russisk Rødkløver gik saaledes uskadt igjennem Vinteren, ligesom ogsaa amerikansk Rødkløver som sædvanlig holdt sig godt, medens derimod Kløver fra vestlige og sydlige Lande som England, Holland, Belgien, Frankrig o. s. v. tyndedes meget stærkt ud og gav fornyede Vink om Avlsstedets afgjørende Betydning for Kløverens Værdi.

For Rødfrugterne var Sommeren ikke gunstig, og Udbyttet af Roemarkerne gik i de fleste Tilfælde under en Middelafrøde, sjældent over. Største Parten af Roemarkerne bleve tilsaaede i Maj Maanedes første Uge. Den 8.—10. Maj faldt der omtrent hele Landet over stærk Regn, de fleste Steder 20—30, endog op til 50 Mm. Her ved pidskedes Jorden stærkt sammen over det nysaaede Frø; i de varme Solskinsdage, som fulgte umiddelbart efter, dannedes der, navnlig paa alle mer eller mindre bindende Jorder, en haard Skorpe, der hæmmede Spiringen i høj Grad. En let Overharvning af Marken gjorde dog i en Del Tilfælde god Nytte; men de fleste vare vistnok betænkelige ved at sætte Harven paa en spirende Roemark; og ganske farefrit er Experimentet næppe, om end Erfaring tyder paa, at der ikke løbes nogen stor Risiko derved. Resten af Maj bragte særdeles gunstigt Vejr for Roerne; men Juni blev for vaad og kold og de 3 følgende Maaneder — Juli—September — bleve de fleste Steder for tørre. Mange Steder gik Roerne fra Grøden i August, uden senere at faa rigtigt fat, og gav da kun halve Afgrøder. Hvor de beholdt Bladene nogenlunde, groede de forholdsvis meget stærkt til i September og Oktober, og under saadanne Forhold, og naar de tillige fik Lov til at blive staaende til hen imod November, blev Afgrøden nogenlunde tilfredsstillende.

Betalte Priser for Rodfrugtfrø Foraar 1901.

Efter ca. 450 Opgivelser.

Pris pr. Pund	Frø af indenlandsk Avl				Alm. Handelsfrø af ubekjendt Afstamning				Udenlandsk Frø			
	Runkelroer	Kaalroer	Turnips	Gulerødder	Runkelroer	Kaalroer	Turnips	Gulerødder	Runkelroer	Kaalroer	Turnips	Gulerødder
30—40	7	8	1
40—50	27	16	5
50—60	36	2	2	17	2
60—70	25	2	1	11	1	1	3
70—80	14	2	2	1	2	2
80—90	1	2	1	1	1	1	1	1
90—100	3	3	3	3	1
100—110	3	6	6	5	1	2	3
110—120	3	6	1	4	4	1	1	1
120—130	7	12	2	8	6	3	1	1	1
130—140	4	9	1	2	4	2	1
140—150	9	4	2	2	4	1	1
150—160	6	3	6	3	3	3	1
160—170	1	1	3	1	2	3
170—180	1	2	4
180—190	1	3	2
190—200	1	1	3
200—210	5	19	6
210—240	1	7	1
240—270	1	5	1
270—300	1	4	1

Sukkerroerne bleve gennemgaaende forholdsvis endnu tarveligere end Foderroerne; særlig paa Fyen bleve de for en stor Del meget utilfredsstillende. Da tilmed Roepriserne vare lave, Hveden frosset bort og Bygget alt andet end rosværdigt, blev det i det Hele taget et meget knapt Aar for Sukkerroegnene.

Af Kartofflerne havde man ventet en anselig Afgrøde, da de hele Sommeren saa forholdsvis godt ud. Men ved Optagningen bragte de vistnok Skuffelser de allerfleste Steder, og Kartoffelavlens naaede kun at svare til en Middelhøst, hvorhos de vistnok gjennemgaaende, hvor man ikke havde hyppet stærkt, gav flere Syge end man havde ventet.

Medens det nu er almindelig erkjendt, at indenlandske Rodfrugtstammer af bekjendt Oprindelse staar over almindeligt Handelsfrø af ubekjendt eller udenlandsk Afstamning, ofte i meget betydelig Grad, lade mange sig endnu afholde fra at købe det indenlandske Frø af Frygt for, at dette vil stille sig betydeligt dyrere. For at tilvejebringe et Bidrag til Belysning af dette Forhold, indsamledes Oplysninger om, hvilke Priser der i afvigte Foraar betaltes for henholdsvis indenlandsk, ubekjendt og vitterlig udenlandsk Frø af Runkelroer, Kaalroer, Turnips og Gulerødder. Det indkomne Materiale er sammenstillet i hosstaaende Tabel (Side 121), hvis forreste Rubrik angive Priserne pr. Pd. Frø, medens Tallene i de øvrige Rubrikker angive det Antal Tilfælde, hvor de tilsvarende Priser vides at være betalte (af Forbrugerne). Det vil ses, at Prisen paa det meste Runkelroefrø har ligget imellem 40 og 70 Øre, og at dette meget nær er ens for indenlandsk og tilfældigt Handelsfrø. Kaalroefrøet er for største Delen betalt med Priser fra 1 Kr. til 1.60 Kr., ligeledes omtrent ens for de to Grupper. Priserne paa Turnipsfrø har stillet sig paa lignende Maaade; i begge Grupper gaa Priserne dog her noget højere op; de forholdsvis faa Opgivelser om meget høje Priser gjælde indenlandsk Frø. Hovedmassen af Gulerodfrø synes at være betalt med Priser fra 1.50 til 2.00 Kr., en mindre Mængde op til 3.00 Kr., og heller ikke her er der nogen synderlig Forskjel paa Priserne i de to Grupper. De faa Opgivelser vedrørende udenlandsk Frø tyde paa, at dette har stillet sig lidt billigere. I det store Hele tyder Materialet ikke paa, at der har været nogen nævneværdig Besparelse ved Kjøb af »tilfældigt« Frø.

Der er udkommet Meddelelser om Forandringer i Arealets Benyttelse i det sidste Aar fra omtrent 200 forskellige Egne. Et Sammendrag af disse Opgivelser findes i vedføjede Tabel (Side 124). Tallene angive det indkomne Antal Opgivelser af, at Dyrkningen af de respektive Afgrøder er undergaaet henholdsvis Udvidelse, Indskrænkning eller har holdt sig uforandret. Det ses heraf, at Hvededyrkningen overalt er indskrænket; kun paa Sjælland lyde nogle faa Opgivelser paa Udvidelse. I den tilsvarende Oversigt for 1900 kunde der spores nogen Tilbøjelighed til Formindskelse i Rugarealet, særlig i visse Egne af Jylland; det ser ud til, at denne Indskrænkning fortsættes. Paa Fyen og Sjælland gaar Udviklingen nærmest i modsat Retning, vel hovedsagelig paa Hvedens Bekostning. Bygarealet synes at have holdt sig nogenlunde uforandret, idet Udvidelser og Indskrænkninger omtrent opveje hinanden. Mange Steder synes man dog at gaa bort fra 6-radet Byg, om dette end har traadt stærkere frem i de nærmest foregaaende Aar. Havredyrkningen er heller ikke undergaaet synderlige Forandringer, men synes dog i det Hele at være udvidet lidt næsten hele Landet over. Blandsæd synes for hvert Aar at indtage et kjendeligt større Areal. Om Staldfoderet lyde det langt overvejende Antal Opgivelser paa Udvidelse, og det fra saa godt som alle Landsdele. Ikke en eneste af de 200 Meddelere mener at have sporet Indskrænkning. Bælgsæddyrkning staar som sædvanlig stille. Nogle Steder har man yderligere beskaaret det ubetydelige Areal med Ærter; enkelte Steder har man til Gjengjæld begyndt saa smaat med Hestebønner, og adskillige have været veltilfredse med Udfaldet. Der er dog stadig trange Udsigter til en udstrakt Bælgsæddyrkning; den almindelige Indvending er disse Afgrøders store Usikkerhed. Vi maa imidlertid efterhaanden nødvendigvis ind paa at benytte Bælgplanter i større Udstrækning — baade af Hensyn til Jorderne og til Fodringen. I Staldfodermarkerne — hvor saadanne findes — vinder Indblanding af større Mængder Ærter

Forskydninger i Arealets Benyttelse 1901.

Efter Opgivelser fra ca. 200 Egne.

Afgrøde	Nordjylland	Vestjylland	Midtjylland	Østjylland	Fyen, Lange- land, Ærø	Sjælland, Samsø	Lolland, Falster, Møen	Bornholm	Hele Landet
Hvede	{ udvidet	—	1	—	1	—	6	—	8
	{ uforandret . .	3	4	10	16	24	27	15	99
	{ indskrænket	1	3	1	2	14	13	3	40
Rug	{ udvidet	—	4	4	—	8	10	—	27
	{ uforandret . .	7	12	16	14	24	29	15	119
	{ indskrænket	—	6	8	6	4	7	—	31
2-rd. Byg	{ udvidet	—	2	1	1	11	6	1	22
	{ uforandret . .	6	11	21	15	21	34	15	126
	{ indskrænket	1	4	4	5	3	6	1	24
6-rd. Byg	{ udvidet	2	1	—	3	7	9	—	22
	{ uforandret . .	4	12	19	13	21	24	16	111
	{ indskrænket	2	9	8	1	8	12	—	41
Havre	{ udvidet	1	8	6	5	5	10	2	37
	{ uforandret . .	5	12	18	13	27	32	14	124
	{ indskrænket	2	2	5	3	3	3	1	19
Blandsæd	{ udvidet	6	13	19	10	11	10	3	75
	{ uforandret . .	2	5	11	10	21	34	13	96
	{ indskrænket	—	5	—	1	5	2	—	13
Staldfoder . . .	{ udvidet	5	18	24	13	24	25	7	118
	{ uforandret . .	2	4	9	10	14	23	10	73
	{ indskrænket	—	—	—	—	—	—	—	—
Ærter	{ udvidet	—	3	2	1	2	—	1	9
	{ uforandret . .	4	13	21	12	21	23	10	105
	{ indskrænket	—	3	3	3	7	16	3	36
Hestebønner	{ udvidet	—	3	—	4	6	1	—	14
	{ uforandret . .	2	6	16	11	19	23	11	89
	{ indskrænket	—	—	—	—	—	4	1	6
Rodfrugter . . .	{ udvidet	8	24	29	17	30	34	13	157
	{ uforandret . .	—	—	4	4	8	16	6	39
	{ indskrænket	—	—	—	—	—	1	—	1
Kartofler	{ udvidet	—	14	10	3	3	3	1	35
	{ uforandret . .	6	8	20	15	30	39	15	135
	{ indskrænket	—	—	—	3	4	4	—	11
Græsfrø	{ udvidet	—	2	4	3	3	3	1	17
	{ uforandret . .	5	12	20	13	25	32	11	120
	{ indskrænket	—	—	—	—	5	4	2	11
Rodfrugtfrø . .	{ udvidet	1	5	5	10	22	20	10	75
	{ uforandret . .	3	8	17	12	10	22	7	80
	{ indskrænket	—	—	—	—	4	1	—	5

og Vikker utvivlsomt Fremgang. Men ogsaa Dyrkning af moden Bælgsæd burde prøves i større Udstrækning. Tør man ikke saa rene Ærter eller Hestebønner, saa er det en Erfaringssag, at man i en passende Blanding af Ærter, Hestebønner, Vikker og Havre, maaske tillige lidt Byg, har en meget sikker Afgrøde, der kan give en stor Mængde fortrinligt Kjærnefoder. Dyrket i Blanding falder Modningstiden af disse ganske godt sammen. Jorden dækkes tidligt og stærkt, og faa Afgrøder egne sig bedre til at holde Ugræsset nede.

Om Rodfrugterne lyde de allerfleste Meddelelser som sædvanligt paa Udvidelser, ingen paa Tilbagegang. Kartoffelavlens synes at have holdt sig omtrent uforandret, naar undtages Midt- og særlig Vestjylland, hvor der er tydelig Fremgang, noget, som den store, nye Kartoffelmølsfabrik ved Holstebro uden Tvivl har nogen Andel i. Avlen af Rodfrugtfrø synes, ligesom tidligere, at være i Tiltagen.

Ligesom for 1900 kan der ogsaa for 1901 konstateres ikke ringe Forandringer i de enkelte Rodfrugtarters Dyrkningsomraade. De herom indkomne Opgivelser ere sammenstillede i hosstaaende Tabel (Side 127) og tyde paa, at Runkelroerne vinde forøget Terræn i alle Landets Egne, sparsomst i Nordjylland, og at de kun rent undtagelsesvis ere Gjenstand for Indskrænkning. Kaalroerne ses at vinde stærkt forøget Indgang i Jylland, utvivlsomt væsentlig paa Turnipsens Bekostning. Naar Tallene tyde paa Tilbagegang paa Øerne, da finder denne uden Tvivl hovedsagelig Sted til Fordel for Runkelroer. Turnips er i afgjort Tilbagegang over hele Landet. Gulerødderne ere i stærk Tilbagegang paa Øerne, medens de i nogle Egne af Jylland synes at vinde mere Udbredelse.

Hvor stort et Antal Tønder Land hver af disse Opgivelser svarer til, kan man selvfølgelig ingen Anelse have om. Der er dog ikke Tvivl om, at Opgivelserne i det store Hele er et paalideligt Udtryk for den Retning, hvori Udviklingen gaar. Og denne Udvikling betyder

atter i sin store Almindelighed et umiskjendeligt Fremskridt, idet den gaar i Retning fra de mindre værdifulde henimod de mere værdifulde Hovedformer af Rodfrugter. Der er ikke Tvivl om, at vi mere og mere nærmer os det Tidspunkt, da hver enkelt Lokalitet har den Rodfrugtart, som passer bedst.

At Roemarkerne i stigende Udstrækning besaaes med Frø af indenlandsk Avl, der gjennemsnitlig tør forudsættes at betinge en betydelig værdifuldere Afgrøde end udenlandsk Roefrø, fremgaar delvis deraf, at Hjemmeavlen af Roefrø er i stadig Stigen. Men det fremgaar endvidere af de indkomne Besvarelser paa følgende udsendte Spørgsmaal: »Lægges der paa Deres Egn forøget Vægt paa at erholde Rodfrugtfrø af gode indenlandske Stammer?« En Del af Besvarelserne har selvfølgelig været noget usikre og ubestemte. Men følgende Antal temmelig afgjorte »Ja« og »Nej« foreligge:

Fra Nordjylland	7	Ja og	1	Nej,
» Vestjylland	15	»	»	6 »
» Midtjylland	21	»	»	10 »
» Østjylland	16	»	»	6 »
» Fyen, Langeland, Ærø	32	»	»	3 »
» Sjælland og Samsø . .	43	»	»	6 »
» Lolland, Falster, Møen	17	»	»	0 »
» Bornholm	4	»	»	0 »

Hele Landet . . . 155 Ja og 32 Nej.

Af Foranstaltninger til Fremme af Planteavlen har i det forløbne Aar et stort Antal Landboforeninger fortsat de tidligere paabegyndte Arbejder, der, som bekjendt, fortrinsvis bestaa i Udførelsen af lokale Gjødningsforsøg og Benyttelse af Forevisningsmarker. Gjødningsforsøgene have paa Sjælland og Fyen været udførte i lignende Omfang som i de nærmest foregaaende Aar, i Jylland samt paa Lolland og Falster i noget større Udstrækning. Paa Fyen er der

**Forandringer i de forskellige Rodfrugarters
Dyrkningsomraade 1901.**

Rodfrugtart	Nordjylland	Vestjylland	Midtjylland	Østjylland	Fyen, Lange- land, Ærø	Sjælland, Samsø	Lolland, Falster, Møen	Bornholm	Hele Landet	
Runkelroer {	udvidet . . .	3	21	21	16	26	26	3	2	118
	indskrænket	1	—	—	3	—	—	—	—	4
Kaalroer . . . {	udvidet	4	21	18	15	1	5	—	—	64
	indskrænket	1	1	1	4	11	10	1	1	30
Turnips . . . {	udvidet	2	4	6	5	5	4	—	—	26
	indskrænket	3	18	17	14	13	10	1	2	78
Gulerodder {	udvidet	3	6	12	6	1	2	—	—	30
	indskrænket	—	7	2	7	17	20	2	2	57

ved Fyens Stifts patriotiske Selskab anlagt 4 Forevisningsmarker — ved Dalum, Skaarup og Odense Landbrugsskoler samt ved Nørre Aaby Station — efter samme Plan som de paa Sjælland bestaaende Forevisningsmarker. Paa Sjælland har de samvirkende Landboforeninger paa-begyndt Præmiering af hele Markbrug samt foranlediget dannet en Forening for Dyrkning og Salg af Havesager, der dog endnu ikke er traadt i Virksomhed.

For yderligere at komme til Kundskab om, hvilke af saadanne og beslægtede Foranstaltninger man i forskellige Egne af Landet vilde finde det ønskeligt at faa iværksatte, udsendtes følgende Spørgsmaal: »Hvilke Foranstaltninger til Fremme af Planteavl vilde De anse for særlig nyttige paa Deres Egn?« Et Uddrag af de indkomne Besvarelser skal hidsættes.

Fra Nordjylland: 14 Dages Kursus for Landmænd, som begyndt af Landboforeningen. — Forsøg med Frø og Gjødning. — Forsøg med forskellige Rodfrugtsorter, som allerede begyndt. — Hjemmeavl af al Slags Mark- og Rodfrugtfrø, som kan avles i vort Klima og paa vore Jorder, men saaledes, at den enkelte Mand kun

dyrker en eller højst to Slags. Dyrkningen af flere Slags Frøafgrøder kræver for megen Tid og Opmærksomhed; hver Frøafgrøde har sine Ejendommeligheder, og Faren for Sammenblanding bliver for stor. Der maatte saa være en Rensningsanstalt med fornødne Maskiner og en øvet og paalidelig Formand, hvor Rensning og Sortering kunde foregaa. — Markforsøg i forskjellige Retninger under Landboforeningens Ledelse. — Gjødningsforsøg og Forevisningsmarker. — Lokale Gjødningsforsøg som hidtil.

Fra Vestjylland: Forsøg med Kunstgjødning (Jorderne lette og Staldgjødningen utilstrækkelig). Saatidsforsøg med Rodfrugtfrø. — Her trænges i høj Grad til en Bekæmpelse af Ukrudtet, og enhver Foranstaltning (f. Ex. ved Foreninger med Præmiesystem), der kunde medføre dettes Formindskelse, anser jeg for yderst nyttig for denne Egn. Vore Vaarsæd- og Roemarkers Tilstand — ikke at tale om Græsmarkernes — anser jeg for en stor Skandale. Her er i mange Aar gjort en Del for Husdyrbruget, men saa godt som intet for Planteavlen. — Vore Fjord-Enge (mest gamle Marsk-Enge) gaa Aar for Aar stærkt tilbage; de trænge til en Undersøgelse og til Gjødningsforsøg. — Lokale Kunstgjødningsforsøg i langt større Udstrækning end hidtil, da der her trænges meget haardt til Vejledning. — Lettere Adgang og bedre Kjendskab til de bedste Kornsorter, Roestammer m. m. — Iværksættelse af Hjemmeavl af Frø af gode Stammer, der bedst taale Egnens Klima. — Præmieringssystemets Indførelse i Planteavlen. — Fortsættelse af de begyndte Varietetsforsøg med Roer og Markfrø fra forskellige Handlende. Men som særlig nyttig for denne Egns Landmænd maa dog nævnes en Forsøgsmark med baade Sand- og Lerjord, f. Ex. i Omegnen af Struer; den vilde da være let tilgængelig for Beboerne fra Thy, Mors, Salling og den nordlige Del af Ringkjøbing Amt. — Gjødningsforsøg samt Fællesindkjøb af Græs- og Rodfrugtfrø. — Gjødningsforsøg og Sædforædling. — Gjødningsforsøg samt Forsøg med Undergrundspløjning. — En fast For-

søgsstation, særlig for Gjødnings- og Varietetsforsøg i Forbindelse med lokale Forsøg med Kunstgjødning (Lemvig-Eggen). — Fortsættelse af de hidtil iværksatte Foretagender, nemlig Fællesindkjøb af anerkjendte Roestammer; Sædskifteforsøg paa Sandjord (en 10 Marks Drift med 2 Kartoffel- og 2 Grøngjødningsafgrøder); Saatidsforsøg med Rug; Gjødningsforsøg paa vedvarende Græsmarker, der blive Gjenstand for nogen Bearbejdning, Kalkning og Mærgling og tillige Nybesaaing med gode Græsser. Endvidere: at Landboforeningerne bleve satte i Stand til ved deres Landbømøder, hvor der holdes Foredrag om Planteavl, at illustrere disse ved Samlinger af vore Kulturplanter, navnlig Græsserne, for derigjennem at udbrede almindelig Kjendskab til disses Udseende, Værdi og Levevilkaar. Desuden vilde det være heldigt, om der i saadanne Samlinger tillige kunde medtages de mest almindelige Ukrudtsplanter.

Fra Midtjylland: Dannelsen af en Forening for Avl af Markfrø, helst med lidt Tilskud fra Landboforeningen. — Fortsatte Forsøg med Kunstgjødning samt Vejledning i Avl af Græs- og Rodfrugtfø. — Tilskud til Opførelse af Møddinghuse. — Forsøg paa forskellige Jorder baade med Korn, Rodfrugter, Græs, Frøafgrøder m. m. efter forskellige Gjødninger. — Midler mod Rust paa den graa Havre. — Forsøg med Runkelroer og Hestebønner. — Lokale Gjødningsforsøg. — Gode Forevisningsmarker i Forbindelse med en fast Forsøgsstation (Skive-Eggen). — Flere Forsøgsstationer (Stoholm-Eggen). — Præmiering af rene Marker. — Fællesrejser til nærmeste Forsøgsstation. Udbredelse af Forsøgsstationernes Resultater — saaledes som paabegyndt — om passende Sædetid, de forskellige Varieteters Ydeevne og Indhold og om passende Redskaber til Jordens Bearbejdning (f. Ex. Harver til Brug mod Frøkrudt). — Planteavlsudstillinger med Paavisning af, hvilken Betydning godt Frø og Sædekorn har. Præmiering af rene Marker. Lokale Gjødningsforsøg. — Lokale Markforsøg med gul og graa Havre. Forsøg med Ærte dyrkning, særlig for at faa undersøgt

Betydningen af Ærternes kvælstofsamlende Evne for den følgende Afrøde. Sammenligning mellem gode Rodfrugstammer og almindeligt Handelsfrø. Forsøg over, om Savsmuld af frisk Gran øver skadelig Virkning paa Afrøden, saaledes som af mange antaget. — Fællesindkjøb af Kunstgjødning og Frø. — Engene trænge stærkt til Forbedring her paa Egnen. — At den her nylig oprettede Frøavlerforening sættes i Stand til at arbejde med gode, solide Stammer; denne vil da sikkert blive til megen Gavn for Egnen, da det stadig viser sig, at det gode stedvante Frø giver det bedste Udbytte. — Omfattende og paalidelige Forsøg med Kunstgjødning, da vi ved Brugen af denne gaa alt for meget i Blinde. — Forsøg af forskjellig Art og Udstilling af det ved Forsøgene frembragte Materiale. — Varietetsforsøg med vore almindelige Sædarter, idet Egnen her er meget afvigende fra det øvrige Jylland, navnlig hvad Nattefrosten angaar Foraar og Sommer (Troldhede-Egnen).

Fra Østjylland: Et Avlscenter for Roefrø (hos en Husmand). — Lokale Forsøg i Planteavl. — Gjødningsforsøg. — Præmiering for ypperligt dyrkede større og mindre Marker. — Forsøg, der gaa ud paa at vise gode Stammers Betydning. Paavisning af, i hvilken Grad Ukrudtet forringer Udbyttet. Lovbefalet Slaaning af Grøfter og Mærgelgrave. — Fællesrejser, navnlig til Forsøgsmarker. — Fortsættelse af Præmiering af rene Marker, men særlig Roemarker. — Først og fremmest Benyttelse af bedre Sædevarer og Frø. — Fortsættelse af Kunstgjødningsforsøgene. — Lokale Gjødningsforsøg og forskellige Planteavlsforsøg. — Fællesindkjøb af Frø. Stadige Foredrag om Planteavl. Uddeling af Smaaskrifter, hver især omhandlende en enkelt Kulturplantes Dyrkning, Egenskaber og Værdi og forsynet med Fællesforeningens Stempel for at agtes. — Fortsættelse af de paabegyndte Planteavlsudstillinger og den ligeledes paabegyndte Præmiering af rene og veldyrkede Marker. Ved sidstnævnte Foranstaltning bør der tages ganske særligt Hensyn til Markernes Renhed. Bedømmelsen af Roemarkerne maa ske paa

Grundlag af Prøvevejninger og Tørstofbestemmelser, paa lideligt udførte. I denne Egn er der megen Interesse for at iværksætte Foranstaltninger til Fremme af Planteavl; men alle Forslag strande paa den uheldige Bestemmelse, at Landboforeningerne selv skal yde et lige saa stort Tilskud til Dyrskuerne, som de modtage af Staten; stort (eget) Tilskud til Dyrskuerne give stort Statstilskud; men derved kommer man til at mangle Penge til andre Foretagender. — En Forsøgsstation, hvor der bl. a. blev gjort Forsøg med forskellige Sædarter og tillige Gjødningsforsøg (Havndal-Eggen).

Fra Fyen: Dyrkningsforsøg med forskellige Kornsorter. — Forevisningsmarker! Der burde være saadanne i hvert Sogn under Tilsyn af Statskonsulenter. Sædekorn og Frø kunde leveres fra Forsøgsmarkerne. — Der burde lægges mere Vægt paa Præmiering af hele Landbrug, særlig godt drevne Marker, og Præmieringen maatte ogsaa strække sig til større Ejendomme. Endvidere Iværksættelse af Landmandsrejser i Lighed med Husmandsrejserne. — Centralt beliggende Forevisningsmarker. — Vejledning i Frøavl i sin Helhed og Røfrøavl i Særdeleshed gennem Forsøgsstationerne og ved Foredrag. — Arbejder som de af Fyens Stifts patriotiske Selskab hidtil iværksatte med særlig Udvikling af Præmieringssystemet. — Udgiftsfrie Forsøg med forskellige Kunstgødninger og Ajle til Korn, Roer og Græsmarker. Lovbestemmelser om Udryddelse af Ukrudtsplanter ved alle offentlige Veje, Markhegn o. a. St. — Fortsættelse af de hidtil udførte lokale Forsøg samt Oprettelse af en Forsøgsstation paa Fyen. — Lokale Markforsøg med Ukrudtets Bekæmpelse, Præmiering af velholdte Roemarker samt Fællesindkjøb af Markfrø. Endvidere vilde Oprettelsen af en Forsøgsstation her paa Fyen utvivlsomt blive af væsentlig Betydning. — Foruden først og fremmest Oprettelsen af en Forsøgsstation paa Fyen anser jeg Fortsættelsen af lokale Forsøg med Kunstgødning, Sædvarieteter og Dybdekultur samt Udbredelse af gode Sæd- og Rodfrugstammer for gavnlige. — Fore-

visningsmarker og Gjødningsforsøg i større Udstrækning. — Her paa Egnen burde der lægges mere Vægt paa Indsamling af Oldenborrelarver. — Forsøg med Mærgling og Kalkning. Det er nu 40 Aar siden der blev mærglet. Selv paa gjødningskraftige Jorder folder Kornet ikke som forhen.

Fra Sjælland: Forevisningsmarker i de Egne, hvor saadanne endnu ikke findes. — Bestemte Paabud ved Lov, at alle Grøfter, Gjærder, Vejkanter og lignende Avlssteder for Ukrudtsfrø — ogsaa private — skulde aflaaes, inden Ukrudtsplanterne kastede Frø, samt at der blev foretaget offentligt Syn i Lighed med Vandløbssyn for at sikre Overholdelsen. — Der burde gøres noget for at fremme Hjemmeavl af Kløverfrø, der antagelig vilde blive af større Værdi end meget af det indførte, hvis Avlssted ofte er usikkert. — Videre Udvikling af Foredrag om Planteavl. — Midler til Bekæmpelse af Ukrudt. Foranstaltninger for at sikre bedre Kløverfrø. — Stærk Udvidelse af Forsøgene med Kunstgjødning. — De stedlige Landboforeninger bør iværksætte Dyrkningsforsøg hos interesserede Landmænd. — Den herværende Landboforening har hidtil absolut intet gjort til Fremme af Planteavl. Indenfor Bestyrelsen har været drøftet to Forslag med dette Maal for Øje. Det ene gik ud paa sammenhængende Rækker af Foredrag om Planteavl. Det andet gjaldt Præmiering af visse Grene af Markbrug, f. Ex. vellholdte Roemarker. De lokale Landboforeninger maa tage saadanne Opgaver op; Samvirksomheden magter paa Grund af det store Omraade ikke Opgaven tilfredsstillende. — Oprettelse af en Forsøgsstation i hvert Amt, hvor der saavel gøres Forsøg med de forskellige Kulturplanter, Gjødninger o. s. v. som foretages Analyser af indsendte Prøver. — Lokale Gjødningsforsøg og Bistand ved Anskaffelsen af Saasæd af anerkjendte Stammer. — Hjælp ved Bekæmpelse af de værste Ukrudtsplanter. — Præmiering af hele Markbrug som paabegyndt. — Udvidelse af Gjødningsforsøgene. Forsøg eller Demonstrationer af Midler til Ukrudtets Bekæmpelse og Til-

kultivering af Mosearealer. — Uddeling af Sædekorn og Frø til Forsøg og Demonstration. — Præmiering af hele Landbrug i Lighed med Præmiering af Husmandsbrug. Illustration af Gjødningsforsøg ved alle Dyrskuer samt Udbredelse af Kjendskab til Planteavlens gennem Dagbladene. — Adgang til bedre og renere Saasæd af gode Stammer. Udbredelse af Kjendskab til Brug af Kunstgødning og til rette Saatid o. l. Der mangler i det Hele baade Kjendskab til og Interesse for Planteavlens i Sammenligning med Husdyrbruget. Denne Mangel skal afhjælpes ved mere direkte Paavirkning fra Statens, Landboforeningernes og Konsulenternes Side. Det maa Gang efter Gang slaas fast, at Planteavlens er Nr. 1, Husdyrbruget Nr. 2. I Stedet for Forevisningsmarker maa vi have Forevisningsgaarde.

Fra Lolland og Falster: Planteavlsudstillinger. Præmiering af rene Marker. — Fortsættelse af lokale Gjødningsforsøg. Virksom Bekæmpelse af Ukrudtet. Præmiering af hele Markbrug med særligt Hensyn til Jordens Renholdelse. — Forsøg med Sommerhvede, da Erfaring jo viser, at Vinterhvede er usikker. — Prøvedyrkning af Lucerne rundt om i Stiftet. Lokale Gjødningsforsøg, særlig med Fiskeguano til Hvede, for derved muligen at faa paavist, at den kan nøjes med mindre Staldgødning til Fordel for Roerne. — Gjødningsforsøg samt Forsøg med Jordens dybere Bearbejdning til Roer. — Gjødningsforsøg i stor Udstrækning. Det lollandske Landbrug anvender gennemgaaende betydelige Kvantiteter af Kunstgødning, -bl. a. foranlediget ved Sukkerroedyrkingen. Men om det gennemgaaende betaler sig, turde være tvivlsomt.

Fra Bornholm: Det vilde være af uberegnelig Værdi at faa oprettet Stammeavl af hver enkelt Sædsort saavel som af Rodfrugter, Kløver og Græs. — Der burde virkes mere for Anvendelsen af bedre Saasæd.

Ligesom tidligere udsendtes i indeværende Vinter et saalydende Spørgsmaal: »Har der i det sidste Aar været

prøvet nye eller særlige Midler til Ukrudtets Bekæmpelse, og da hvilke og med hvilket Udfald? I det følgende anføres et Uddrag af de indkomne Besvarelser.

Fra Nordjylland: Harvning af den opløbne Sæd er brugt med god Virkning, naar Harven kommer i Tide, d. e. kort efter at Sæden er kommen op samt i tørt Vejr; en jævn Dug er allerede for megen Fugtighed. — I Almindelighed anvendes kun Skrællepløjning, der ogsaa kan gjøre god Virkning, naar den udføres i Tide. Enkelte Steder Tophugning af Tidsler, da man kan svække disse noget, naar der bagefter kommer lidt Regn, hvorved de hule Stængler fyldes med Vand og raadner. Vinterkarse — der breder sig i Græsmarkerne — fjærnes nogle Steder ved Lugning, den eneste Maade, hvorpaa den kan udryddes.

Fra Vestjylland: Mod Agerkaal har Harvning med en let og fintandet Harve 1 à 2 Gange, naar Kornet var begyndt at spire eller efter at det var kommet op, vist sig meget heldig. Mod Tidsler og Føfod har Pløjning til 4 Tom. Dybde to Gange om Foraaret i flere Tilfælde vist særdeles gode Resultater. Én Pløjning hæmmer nok Rodukrudtet noget, men fremmer i langt større Grad Frøkrudtet, saa at dette meget let tager Overhaand. — Enkelte Steder har man harvet Vaarsædmarkerne, efter at Kornet var kommet op, dog med vaxlende Held. Ligeledes har man prøvet Radsaaning med 8 Tom. Afstand mellem Rækkerne og Hakning, men med mindre godt Resultat, da Agerkaalen bliver staaende i Kornrækkerne. — Nedpløjning af Sæden med efterfølgende Harvning vinder stærk Fremgang med godt Resultat, især hvor Harvningen bliver udsat saa længe som det nogenlunde kan gaa an før Kornet spirer; kommer man for tidlig med Harven, bliver der for lidt Ukrudt ødelagt. — Let Overharvning noget efter Saaningen er anvendt med godt Resultat. — Jeg pløjer Sæden ned og ringtromler strax efter. I Aar harvede jeg lige før Sæden kom op, men kunde ikke se, at det gjorde anden Virkning, end at Sæden blev udtyndet en Del. — Man har indført den

saakaldte Ukrudtsharve. Anvendelsen af den har vel af og til gjort kjendelig Nytte, men Resultaterne, der ere opnaaede, ere ikke store.

Fra Midtjylland: Jeg har gjort den Erfaring, at Frøukrudtet tager stærkt af, naar man til Vaarsæd ikke bruger Staldgødning, men Kunstgødning. — Overharvning af Sæden før Spiringen er prøvet, men med ringe Virkning paa Grund af Harvernes mindre gode Konstruktion. Man har ligeledes med vekslede Udfald prøvet Afhugning af Toppen, Anvendelse af Chilisalpeter paa de mest urene Steder samt Lugning. Sidstnævnte Middel er det virksomste, men er uoverkommeligt. — Jeg overharvede, ligesom i Fjor, baade Vaarsædsmarkerne (undtagen selvfølgelig Udlægshavren) og Runkelroerne, og er fremdeles meget glad for dette simple, billige, let overkommelige Middel til Frøukrudtets Bekæmpelse. Men en Nabo, der vilde efterligne mig, pløjede sin Sæd for dybt ned (6 Tom.) og overharvede sine Runkelroer med en spidstandet Ukrudtsharve efter at de vare komne op; det gik ikke. Harven gik for dybt. Der er jo Maade med alt. — Harvning af Vaarsæden, efter at denne er kommet op, er foretaget med godt Resultat.

Fra Østjylland: Enkelte have harvet Roemarken (flad Jord) med en let Harve til stor Nytte. — Høibyes Luge-maskine til Agerkaal er i Aar benyttet med større Fordel end tidligere paa Grund af Havrens langsomme Væxt. Desuden Afhugning af Tidselhovederne paa et passende Stadium samt gennemført Skrællepløjning af Stubben saa tidligt som muligt med paafølgende Harvning og Ringtromling. — Harvning af Sæden med forskjelligt Udfald. Stubbens Harvning mod Agerkaal foretrakkes for Skrællepløjning. Lugemaskiner forsøgt, men udretter for lidt. Enkelte Steder Overharvning en Tid efter Saaningen. — Harvning efter Sædens Lægning har i Aar været meget anvendt og med godt Resultat. Man har faaet Bekræftelse paa, at Harvningen som Regel kan paabegyndes faa Dage efter Saaningen, men at særlig Havren daarligt taaler at harves efter at den er løbet op. —

Harvning af den spirede Vaarsæd er jeg bange for; den er her prøvet for flere Aar siden; men Sæden tog Skade.

Fra Fyen: Skrællepløjning og enkelte Steder Harvning kort før Sædens Gjennembrydning. — Jord, der er stærkt befængt med Agerkaal, er behandlet paa følgende Maade: Bearbejdes tidligst muligt og slæbes derefter til; ligger derefter urørt hen, saa Frøet faar Lov til at spire; besaaes ikke for tidligt og gives ikke mere Behandling end højst nødvendigt for det fremspirede Ukrudts Ødelæggelse og Saaningen, for ikke at bringe nyt Frø op. Resultatet i mange Tilfælde særdeles godt. — Let Harvning af saavel Vaarsæd som Vintersæd nogle Dage efter Saaningen. — Dyb Radsaaning og Overharvning strax efter at Sæden er spiret har vist sig ret virksom og benyttet mere og mere. For Rodukrudtets Vedkommende benyttes flittigere Skrællepløjning om Efteraaret. — Radsaaning af Vaarsæden og Overharvning lige umiddelbart før Kornspirerne bryde igjennem Jordskorpen udbredes mere og mere. Dog lykkedes det ikke saa godt sidste Aar som tidligere, fordi Ukrudtet spirede for langsomt, først efter Harvningen. — Overbrusning med Jernvitriol og med Chilisalpetær har virket godt mod Agersennep, hvorimod Overharvning af Vaarsæden ikke var saa virksom som Aaret forud, formentlig paa Grund af Kornets hurtige Spiring. Fladsaaede Runkelroemarken ere overharvede med god Virkning og uden Forstyrrelse af Rækkerne. — Man lægger mere Vægt paa Skrællepløjning og paa dyb og hyppig Pløjning i Brakmarken. — Man søger at komme ind paa en omhyggeligere Behandling af Brakmarken. — Ukrudtsharven anvendt paa den lige spirede Vaarsæd er et aldeles fortrinligt Middel mod Agerkaal, absolut det bedste, der til Dato findes. — Man mente en Tid, at Skrællepløjning skulde være særlig probat, men man har tabt en Del af Troen derpaa, da Ukrudtet florerer værre end nogensinde. Enkelte nødes til at gaa tilbage til Helbrak, hvad der næppe er nogen Ulykke med ordentlige Hvedepriser. — Her prøves intet. Ikke en Gang Ukrudtets Slaaning ved Grøfter, Diger og

Veje gennemføres. — Her foretrækker man at lade Ukrudtet gro.

Fra Sjælland: Sæden skrællepløjedes ned og letharvedes efter nogle Dages Forløb, hvilket hæmmede Ukrudtet betydeligt. — Enkelte have begyndt at afhugge Agertidslens Hoveder paa det Tidspunkt, da den rager op over Sæden; dette synes at svække Tidslen ganske betydeligt. — Harvning af radsaaet Byg mod Agerkaal med ganske godt Resultat. — Overharvning af Vaarsæden prøvedes efter at denne var kommet op, men uden videre Virkning. — Let Harvning 5 à 6 Dage efter Saaningen har her vist et glimrende Resultat til Bekæmpelse af alt Ukrudt, undtagen Tidsler og Følfod. — Foraarspløjning mod Tidsler. Harvning efter at Vaarsæden er kommet op og før Agerkaalen har skiftet Frøbladene. Begge Dele med godt Resultat, dog særlig Foraarspløjningen. — Efter mit Skjøn er Ukrudtet her paa Egnen indskrænket betydeligt i de sidste 2 Aar. Grunden er formentlig den tiltagende Brug af Oliverploven med Forplov. — Harvning efter Saaningen saavel af Vaarsæd som Roer med udmærket Resultat.

Fra Lolland-Falster: Gjentagne Harvninger af Vaarsæden paa passende Tidspunkter have vist udmærket Virkning. — Her paa Gaarden blev kort før Høst slaaet ca. 50 Tdr. Ld. af 1ste Aars Græsmark, hvor vild Gulerod aldeles havde taget Magten, og Afgrøden kjørt hjem i en særlig Kompostmødding af Frygt for Frøkastning. — Tidlig Skrællepløjning af saa mange Marker som muligt samt Harvning og Tromling anser jeg for noget af det bedste, samt en solid Pasning af Roemarken. — Harvning af Vaarsæden med nogenlunde godt Resultat, hvor Arbejdet blev foretaget i rette Tid, inden Sæden var kommet op, og senere endnu en Gang, efter at den var kommet op. — Da jeg hovedsagelig lider af Frøkrudt, bruger jeg to Gange Overharvning af alle Foraarsmarkerne, første Gang lige ved Sædens Gjennembrud og anden Gang ca. 8 Dage senere, og Udfaldet heraf har været godt. Men jeg tror dog, at første Overharvning

skal komme 2—3 Dage før der kan ses Spirer af Sæden, og anden Gang 5—6 Dage senere. Det er muligt, at man nogle Dage derefter bør harve endnu en Gang. Jeg prøvede ogsaa at overharve en Sukkerroemark først en Gang paa langs og strax efter en Gang paa tværs paa det Tidspunkt, da enkelte Roespirer vare synlige i Raderne. Denne Behandling hjalp utroligt, uden at Roerne led det mindste derved, men jeg havde ogsaa saaet lidt tykkere end sædvanligt, da jeg vidste, at der vilde blive fuldt af Agerkaal og havde bestemt Harvningen i Forvejen. Jeg udførte Arbejdet med en 12 Fods Letharve, et ualmindelig godt Redskab til dette Brug. Jeg mener at have gjort den Erfaring, at det i høj Grad gjælder om at komme paa Marken netop den rette Dag. — Harvning har været anvendt mod Agerkaal med meget god Virkning; ligeledes Overbrusning med Jernvitriol. — Overbrusning med Jernvitriol har været anvendt med afgjort Held, ligeledes Harvning, mens Agerkaalen er ganske lille.

Foruden de her anførte udførligere Udtalelser, gaa mange Meddelelser kortelig ud paa, at »Harvning af Vaarsæden er prøvet med Held«, »Skrællepløjning af Stubben anvendes« o. s. v.

Statens Forsøgsvirksomhed i Plantekultur er fortsat i det gamle Spor. Det vil erindres, at Statens Planteavlsudvalg har søgt at faa denne Virksomhed stærkt udvidet. Udvalget foranledigede saaledes paa Forslag til Finanslov for 1901—1902 opført en Bevilling til Oprettelse af en ny Forsøgsstation paa Fyen og til et Laboratorium for plantefysiologiske og plantepathologiske Undersøgelser. Forslagene herom forkastedes imidlertid og ere ikke gjenoptagne paa Finanslovsforslaget for 1902—1903. Nogen synderlig Udvidelse af Virksomheden har saaledes ikke fundet Sted. Af Forsøgsrækker, der ere afsluttede i 1901, skal nævnes Forsøg med forskellige Saatider og Saamængder af Rug, hvorom der allerede for et Par Aar siden gaves en foreløbig Meddelelse. Dette Forsøg fortsættes dog fremdeles, men efter en noget

ændret Plan. Ved Askov er afsluttet et Forsøg med Anvendelse af forskellige Mængder af Staldgødning, delvis med Tilskud af Kunstgødning. Da omtrent alle de hidtidige Forsøg har maattet fortsættes, har der kun i meget ringe Udstrækning kunnet optages nye Arbejder. Enkelte nye Forsøgsrækker ere dog paabegyndte, saasom Udflytning af Rodfrugter til forskjellig Tid, forskjellig Sommerbehandling af Rodfrugt- og af Kartoffelmarken, ligesom Moseforsøgene ved de jyske Stationer er udviklet videre. Af større Arbejder, der paatænkes iværksatte i den nærmeste Fremtid, skal nævnes Forsøg over Staldgødningens Opbevaring og Anvendelse.

Iøvrigt er der i de seneste Aar bl. a. foregaaet den ikke uvæsentlige Ændring indenfor Forsøgsvirksomheden, at denne nu let kan følges af Publikum, idet der nu forud for hvert nyt Arbejdsaar udarbejdes og offentliggøres en udførlig Plan for det kommende Aars Forsøg med Angivelse saavel af Forsøgsrækkerne som af de enkelte Momenter, der indgaa i hvert Forsøg, Antal Forsøgsstykker, disses Størrelse, Tidsrummet, som Forsøgets Udførelse antages at ville kræve, Tidspunktet, da Afslutning og Offentliggørelse af hvert Forsøg kan ventes at finde Sted, Fordelingen af Arbejdet mellem de enkelte Stationer o. s. v. Endvidere afgiver hver enkelt af Forsøgsstationerne nu en kort Aarsberetning med Redegjørelse for de i det sidste Aar foretagne Arbejder.

Det vil erindres, at der i P. Nielsens Tid fra det praktiske Landbrugs Side stundom ankedes over, at der kom saa lidt frem for Offentligheden af de gennem Forsøgene indvundne Erfaringer, og man længtes med Rette efter at faa Adgang til de rige Beholdninger af Forsøgsresultater, som man vidste, der vare ophobede i Aarenes Løb. Da Forsøgsvirksomhedens Overledelse efter P. Nielsens Død gik over paa andre Hænder, nærrede man sikkert fra mange Sider Forventninger om snarlig Offentliggørelse af det efterladte Materiale. Dette blev ogsaa strax fordelt mellem Forsøgsstationernes Bestyrere til Bearbejdelse. Det viste sig imidlertid i de fleste Tilfælde

nødvendigt, at Forsøgene fortsattes i nogle faa Aar, før de betragtedes som afsluttede. En saadan Afslutning har nu fundet Sted for enkelte Forsøgsrækkers Vedkommende, og i Henhold hertil har i det forløbne Aar 2 Beretninger kunnet offentliggøres, nemlig om Forsøg med forskellige Arter og Sorter af Rodfrugter, bearbejdet af Redaktør L. Helweg, og Forsøg med forskellige Kartoffelsorter, bearbejdet af Forsøgsbestyrer A. J. Hansen. Bearbejdet og færdig til Trykning er endvidere bl. a. Resultaterne af Forsøg med forskellige Havresorter og med Kløver fra forskellige Avlssteder. Iøvrigt fremgaar det af Forsøgsplanerne, at Forsøgene fremtidig ville blive offentliggjorte med noget kortere Mellemrum end hidtil. Det synes da i det Hele, at man paa dette Omraade er kommen ind paa en mere regelmæssig Arbejdsmaade, end det var muligt, mens hele dette store Arbejde væsentlig hvilede paa P. Niensens Skuldre.

Det danske Hedeselskabs Arbejde vedrørende Mosedyrkningen har ligeledes i det væsentlige været som i de foregaaende Aar. Antallet af »Mosestationer« er ligesom forrige Aar indskrænket noget, idet der i 1901 er afsluttet 42 og anlagt 25. Foruden disse findes 100 i Virksomhed. De 125 nu bestaaende »Stationer« findes paa 5 nær alle i Jylland. I det forløbne Aar har Selskabet afsluttet en ikke ubetydelig Gren af sin Virksomhed, nemlig dets Levering af Kunstgødning. Da Interessen for Mosedyrkningen omkring 1890 kom frem herhjemme, viste det sig snart, at der maatte gives Mosedyrkerne Adgang til rationelle Gødningsmidler til saa lave Priser som muligt. Hedeselskabet paatog sig Indkøb af større Partier, væsentlig Thomasmel og Kainit. Der er ikke Tvivl om, at denne Foranstaltning har en betydelig Andel i de anselige Fremskridt, som Mosedyrkningen har gjort i de sidste 10 Aar. Ikke mindre end 16½ Mill. Pd. Kunstgødning, deraf ca. 10 Mill. Pd. Kainit og 6½ Mill. Pd. Thomasmel, er der ved Selskabets Mellemkomst gaaet ud til Forbrugerne i denne Aarrække.

Og da Varerne i Henhold til, hvad Selskabet meddeler nu ved Virksomhedens Afslutning, altid har svaret til de stillede Garantier, er det sandsynligt, at denne Virksomhed ogsaa har gavnet Landbruget indirekte ved at vække Sansen for rationelle Gjødningsindkjøb.

Aarsagen til, at Selskabet har inddraget denne Virksomhed, er dels de forandrede Forhold, der i de senere Aar ere indtraadte i Gjødningshandelen — særlig Monopolhandelen med Kaligjødninger —, dels den Sammenlutning mellem danske Gjødningsindkjøbsforeninger, der ved Aarets Slutning blev dannet under Navn af Dansk Andelsgjødningssforretning. Forhaabentlig vil denne Sammenlutning bl. a. kunne bidrage til at fortrænge de mange Blandingsgjødninger, der stadig sælges i betydelige Mængder til Priser, der i Reglen er adskillige Gange højere end Varernes virkelige Værdi.

Dansk Frøkontrol har i det forløbne Aar udført omtrent det samme Antal Analyser, som i de nærmest foregaaende Aar. Beskaffenheden af de fra Landmænd til Efterundersøgelse indsendte Prøver tyder paa Fremgang med Hensyn til Overholdelse af de stillede Garantier. Det fremgaar af Frøkontrollens Aarsberetning, at af de 40 modtagne Prøver af Hundegræs, om hvilke Avlsstedet har været opgivet, stammede de 30 fra Australien. Dette bekræfter, at den overvejende Del af vor Forsyning med Hundegræs skriver sig fra Australien, hvad der sikkert betyder et ganske anseligt aarligt Tab i Houdbyttet af Landets Kløver- og Græsmarker. Et tilsvarende Tab lides vistnok ved Indførslen af Alsikekløver fra Amerika; fra denne Verdensdel hidrørte samtlige af Frøkontrollen undersøgte Alsikeprøver, om hvilke Hjemstedet var opgivet. Af Frøkontrollens øvrige Arbejder skal nævnes Fortsættelse af Undersøgelse over Spireevnen af Frø, der i længere Tid har været nedgravet i Jorden. — De siden 1892 gjældende Regler for Dansk Frøkontrols Frøundersøgelser ere i afvigte Aar underkastede en indgaaende Revision. Ændringerne gaa

dels ud paa at simplificere de hidtil gjældende Regler, dels at præcisere forskellige Punkter nærmere. Af reelle Ændringer skal kun anføres, at Listen over »ondartet Ukrudtsfrø« er bleven afkortet, idet Ager-Sennep, Ager-Kaal, Ager-Tidsel, Lugtløs Kamille og Ager-Svinemælk ere gaaede ud af denne Liste, medens Vild Gulerod er sat ind paa Listen. Klinte, Hejre, Takkeklap og Kiddike, der tidligere uden Forbehold henregnedes til »ondartet Ukrudt«, skal nu kun anses som saadant, for saa vidt de forekomme i Kornvarer.
